

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
Гж2 229/25
21.5.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судије Меланије Сантовац, председника већа и судија Јасмине Вуковљак Јовановић и Марине Бркић, чланова већа, у парници тужилаца АА, мал. ББ и мал. ВВ, сви из ..., ..., које малолетне тужиоце заступа законски заступник отац ГГ из ..., чији је заједнички пуномоћник Нада Митровић Ракић, адвокат из Смедерева, Омладинска 6, против тужене ДД из ..., чији је пуномоћник Александра Миросављевић, адвокат из Београда, Крунска 39, ради заштите од насиља у породици, одлучујући о жалбама тужилаца и тужене изјављеним против пресуде Основног суда у Великој Плани П2 128/22 од 04.12.2024. године, у седници већа одржаној 21.05.2025. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПОТВРЂУЈЕ СЕ пресуда Основног суда у Великој Плани П2 128/22 од 04.12.2024.године у делу става првог изреке, којим је забрањено туженој ДД да на било који начин узнемирава или угрожава своју децу тужиљу АА и малолетног ВВ и наложено туженој да се уздржава од сваког дрског, безобзирног понашања којим угрожава телесни интегритет, душевно здравље и спокојство именованих у трајању од годину дана и у делу којим је одбијен као неоснован захтев да се забрани даље узнемиравање тужиоца малолетног ВВ у трајању од годину дана од дана доношења пресуде, и у ставу другом изреке и **ОДБИЈАЈУ** као неосноване жалбе тужилаца и тужене у наведеном делу.

УКИДА СЕ пресуда Основног суда у Великој Плани П2 128/22 од 04.12.2024.године у преосталом делу става првог изреке, као и у ставу трећем изреке и предмет у том делу **ВРАЋА** истом суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Основног суда у Великој Плани П2 128/22 од 04.12.2024.године, ставом првим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев, па је забрањено туженој да на било који начин узнемирава или угрожава своју децу тужиљу АА и малолетног ББ и наложено је туженој да се уздржава од сваког дрског, безобзирног понашања којим угрожава телесни интегритет, душевно здравље и спокојство именованих у трајању од годину дана, а све под претњом принудног извршења, док је преостали део тужбеног

захтева тужилаца АА, мал. ББ и мал. ВВ да се тужена са стварима исели из породичне куће и забрани туженој приступ у простор око породичне куће у Улици ... у ... на ближе од 30 метара, као и да се забрани даље узнемиравање тужиоца малолетног ВВ у трајању од годину дана од дана доношења пресуде, одбијен као неоснован.

Ставом другим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев тужилаца да се измени начин контактирања тужене са мал. ББ и малолетним ВВ, тако што ће мајка остваривати контакт са децом у контролисаним условима у Центру за социјални рад према предлогу Центра за социјални рад у Великој Плани.

Ставом трећим изреке одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Благовремено изјављеним жалбама заснованим на свим разлозима прописаним чланом 373 став 1 Закона о парничном поступку (“Службени гласник РС”, број 72/11 са изменама и допунама) тужиоци пресуду побијају у одбијајућем делу, као и у делу којим је одлучено о трошковима поступка, а тужена пресуду побија у усвајајућем делу.

Испитујући правилност првостепене пресуде, сагласно овлашћењима предвиђеним одредбом члана 386 Закона о парничном поступку, у вези са чланом 202 Породичног закона, Апелациони суд је оценио да је жалба тужилаца делимично основана, а жалба тужене неоснована.

У првостепеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 тачка 1,2,3,5,7 и 9 Закона о парничном поступку на које другостепени суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, односи тужилаца и њихове мајке, овде тужене, су поремећени годинама уназад, а средином 2020.године дошло је до одређивања хитних мера законском заступнику овде тужилаца према туженој и тужене према тужиоцима, у смислу забране приближавања и комуницирања, након чега је уследио први преглед тужиоца малолетног ББ код психолога. Након развода брака родитеља тужилаца, тужиоци су у стамбеном објекту у ..., ...са оцем користили спратни део куће, а тужена приземље. Парничне странке су у лошим односима, немају адекватну комуникацију, а двоје старије деце тужиоци АА и ББ само повремено бораве на спратном делу куће, када на викенд из интерната дођу у породичну кућу, а малолетни ВВ, према последњем извештају Центра за социјални рад живи у ..., живи са оцем у изнајмљеној кући и само повремено са оцем одлази у породичну кућу ради остваривања контаката са мајком, са којом не жели контакт. Ни двоје старије деце нема контакт са мајком, осим кад бораве у породичној кући, у којој користе заједничко купатило, које деле са мајком.

Из исказа законског заступника тужилаца је утврђено да је тужена према тужиљи АА, док је била малолетна, и према малолетном ББ испољавала психичко насиље, а према ВВ и физичко насиље, и то тако што је тужена вређала тужиљу АА говорећи јој да је “курва и да је очева друга жена”, а ББ да је “ћоравко и говно” и претила им речима “да ће да их среди”, због чега су као малолетни морали да се обрате психијатру и то први пут током октобра 2020. године, док се након тога психичко

насиље мајке према њима наставило спорадично. Последни пут физичко насиље према малолетном ББ се десило када га је тужена ударила по рамену руке на којој је имао гипс 10.08.2021. године, а вербално и током 2021. године, што је потврђено и садржином изведених писаних доказа.

Из извештаја лекара специјалисте Клинике за неурологију и психијатрију за децу и омладину од 03.12.2021.године, 02.10.2020.године, 13.10.2020.године и 09.02.2021.године утврђено је да су извештаји начињени након прегледа ББ, да је разлог прегледа био тај што су код дечака присутне епизоде које одговарају паничном нападу, а које су у вези са траумама које је преживео када је био мали и од мајке добијао батине, са или без неког посебног разлога, када га је хватала за гушу и бацала на под, ударала главом о зид, а исто се понашала и према брату и сестри и често се свађала са оцем деце, с тим да сада не комуницирају. Тужилац ББ се први пут обратио психологу средином августа 2020.године, након што је отац поднео захтев за развод брака.

Из извештаја лекара специјалисте Клинике за неурологију и психијатрију за децу и омладину од 04.11.2021.године, 03.12.2022.године и 28.02.2022.године утврђено је да су извештаји начињени након прегледа АА, те да је у извештајима наведено да пацијент долази због тога што има лош однос са мајком, која је вређа и прети јој, да је током септембра 2021.године мајка претила да ће да је отрује и да ће да “бане у дом и да направи хаос”.

Из обавештења о изреченој хитној мери МУП-а Дирекције ПУ Смедерево, ПС Велика Плана од 20.06.2020.године утврђено је да је ДД изречена хитна мера забране могућем учиниоцу да контактира жртву насиља и прилази малолетној деци АА, ББ и ВВ, а из решења Основног суда у Великој Плани НП 200/20 од 10.07.2020.године утврђено је да је овим решењем продужена хитна мера изречена наређењем ПС у Великој Плани од 09.07.2020.године, па је наложено ДД да не контактира и не прилази жртви насиља свом малолетном сину ББ на период од 30 дана.

Првостепени суд је из службене белешке сачињене од стране МУП-а Дирекције ПУ Смедерево, ПС Велика Плана од 10.08.2021.године утврдио да је грађанин ГГ поднео пријаву, те да је поводом пријаве изјавио да су му се деца 10.08.2021.године пожалила да је мајка ДД ударила ББ, да ББ није имао повреде, али да је рука по којој је ББ ударен била повређена, због чега је потребно да се према ДД предузму потребне законске радње.

Првостепени суд је, полазећи од утврђеног чињеничног стања, оценио да су испуњени услови за одређивање мере заштите од насиља у породици, па је донео одлуку као у ставу првом изреке пресуде, у смислу одредби члана 197 и члана 198 став 2 тачка 5 и став 3 Породичног закона, из разлога што је из свих изведених доказа утврдио да је тужена вршила психичко насиље према тужиљи АА и психичко и физичко насиље према малолетном ББ и да се оваквим понашањем, по оцени суда угрожава телесни интегритет, душевно здравље и спокојство тужиље и тужиоца малолетног ББ, да се сматра насиљем у породици јер се свако понашање које одступа од стандарда нормалног опхођења и комуницирања са члановима породице, квалификује по оцени суда као дрско, злонамерно и безобзирно понашање, односно

ради се о насиљу у породици.

Приликом доношења одлуке првостепени суд је ценио чињеницу да су парничне странке блиски сродници, али је имао у виду да су тужиоци доказали да услед лоших односа између њиховог оца и мајке (поремећене партнерске релације узроковане разводом и нерешеним имовинским односима) долази до ескалације неадекватног понашања мајке према тужиоцима, која има нижи степен толерантности на фрустрацију, када испољава вербалну и физичку агресију. Овакво понашање родитеља деце, које се испољавало у континуитету од 2020. године и које је настављено током трајања целог поступка, у виду нетрпељивости, амбивалетности, а што је првостепени суд на сваком рочишту могао да уочи, као и што надлежни Центар за социјални рад констатује у својом извештајима, резултирало је нарушавањем односа на релацији тужене као мајке и деце, на шта је тужена неадекватно одговорила, различитим актима, првенствено вербалног насиља према старијој деци, док ниједан случај насиља према најмлађем детету ВВ није у поступку доказан. Суд је утврдио да тужена, а што и Центар за социјални рад, такође, процењује, није у стању да на адекватан начин изађе из проблема, који су се створили између деце и ње, већ је на то одговорила инстинктивно, бранећи своју личност и мајчинску фигуру, што је довело до отуђеност и насиља.

Првостепени суд је имао у виду да овакво понашање тужене Центар за социјални рад не квалификује насиљем у породици, али је суд овакво понашање оценио као дрско, безобзирно и злонамерно понашање, узимајући у обзир све објективне и субјективне околности конкретног случаја. Ово с тога што се у ситуацијама у којима је тужена испољила реакције које одступају од стандарда нормалног опхођења и комуницирања са члановима породице јесте радило о дрском и безобзирном понашању, где је агресија тужене била усмерена на старију децу. Када се понашање тужене испољава у вербалном насиљу (називање деце погрдним именима) таквим радњама угрожено је душевно спокојство старије деце због чега су деца одлазила на психијатријске прегледе. Суд је имао у виду да је неопходно да се покаже – нулта толеранција на насиље, што подразумева да се свако понашање које одступа од стандарда – нормалног опхођења и комуницирања са члановима породице, квалификује као насиље у породици, али, такође, првостепени суд сматра да се институт грађанско-правне заштите од насиља у породици не сме и не може злоупотребљавати ради решавања нерашчишћених породичних и имовинско-правних односа између бивших супружника, због чега није усвојио преостали део тужбеног захтева, већ је по службеној дужности одредио само блажу меру заштите од насиља од исељења, с обзиром да тужиоци АА и ББ и не бораве у кући, већ се налазе на школовању у ђачким интернатима у Београду и повремено долазе викендом у породично домаћинство када би евидентно могло да дође до нових ситуација вербалног насиља.

Одлучујући о захтеву тужилаца у погледу измене начина контактирања тужене са мал. ББ и мал. ВВ првостепени суд је закључио да је нецелисходно мењати постојећи модел виђања, имајући у виду узраст деце, динамику виђања са мајком, чињеницу да је мајка поднела нову тужбу за измену одлуке о вршењу родитељског права, због чега је одбио тужбени захтев у овом делу.

Правилно је првостепени суд применом одредби члана 197 и 198 Породичног закона због понашања тужене у односу на тужиљу АА и тужиоца мал. ББ одредио меру заштите од насиља у породици ближе одређену ставом првим изреке првостепене пресуде, а такође је правилно оценио да је неоснован захтев да се забрани туженој да узнемирава тужиоца мал. ВВ, као и да није целисходно мењати постојећи модел виђања малолетних тужилаца са мајком.

Одредбама члана 23 и члана 25 Устава Републике Србије људско достојанство је предвиђено као неприкосновено, а физички и психички интегритет као неповредив. Према члану 197 Породичног закона насиље у породици подразумева свако понашање које одступа од стандарда уобичајеног опхођења и комуницирања са чланом породице, а којим се угрожава телесни интегритет, душевно здравље или спокојство члана породице. Сврха породично-правних мера за заштиту од насиља у породици јесте да се њиховом применом спречи поновно извршење насиља у породици, да се обезбеди нужна заштита психичког и физичког интегритета, здравља и личне безбедности члана породице изложеног насиљу, као и да се отклоне околности које погодују или подстичу понављање насиља, односно извршење других видова насиља. Суштина ових мера огледа се у ограничавању или привременој забрани одржавања личних односа извршиоца насиља са жртвом насиља, што укључује ограничавање извесних права и слобода извршиоца насиља.

Сврха породичноправне заштите од насиља у породици је превенција, а не санкционисање, због чега се у сваком поступку за заштиту од насиља у породици испитује да ли је и како испољено понашање са елементима насиља, о чему се оцене износе коришћењем мерила и субјективних показатеља, узимањем у обзир свих специфичних, објективних и субјективних околности конкретног случаја, све у циљу свестраног сагледавања да ли постоји потреба да се одреде мере заштите, при чему је одређивање мера оправдано ако постоји опасност да ће се насиље поновити.

По оцени Апелационог суда, одређена мера је оправдана, с обзиром да постоји оправдана опасност да би се вербално и физичко насиље у конкретном случају могло поновити, с обзиром да је утврђено да је тужена вршила психичко насиље према тужиоцима АА и малолетном ББ, као и физичко насиље према малолетном ББ, те да је до овог вида насиља дошло из разлога што тужена није у стању да на адекватан начин изађе из проблема који су се створили између деце и ње, већ је на то одговарала инстинктивно, бранећи своју личност и мајчинску фигуру, што је довело до отуђеност и насиља. Због наведеног оцењено је да је одређена мера донета у најбољем интересу деце, те да је оправдана и из превентивних разлога, ради спречавања будућег узнемиравања и насиља, као и обезбеђивања спокојства и безбедности тужилаца.

Неосновани су жалбени наводи тужене да у овом поступку насиље није доказано или утврђено, с обзиром да је оценом изведених доказа у смислу члана 83ПП из изведених доказа, како писаних, тако и исказа тужилаца АА, мал. ББ и њиховог законског заступника, утврђено је да је тужена у континуитету испољавала вербалну агресију према старијој деци, а до средине августа 2021.године и физичку агресију према мал. ББ.

Одредбом члана 75 став 1 ЗПП прописано да странка која је потпуно пословно

способна може сама да предузима радње у поступку (парнична способност) и из наведене одредбе поризилази да страначка способност представља способност странке да учествује у поступку. Страначка способност је процесна претпоставка, не само за мериторно одлучивање, већ и за пуноважност сваке парничне радње. Суд по службеној дужности у току целог поступка пази да ли субјекти који се појављују као тужилац и тужени имају страначку способност, због чега на правилност првостепене одлуке не утиче ни жалбени навод тужене да је поступак усмерен на утврђивање парничне способности тужене.

По оцени Апелационог суда, правилно је првостепени суд поступио када одредио извођење доказа вештачењем ради утврђивања парничне способности тужене и када се обратио Центру за социјални рад, ради постављања привременог стараоца туженој, с обзиром да је у извештају Центра за социјални рад општине Велика Плана од 31.08.2022.године изражена сумња да је урачунљивост тужене смањена, уз мишљење да је неопходно да се извештачи психичко здравље и функционисање тужене, као и способности увида у поступке због којих њена малолетна деца пате и који могу бити опажени и као психичко насиље и злостављање, те је у истом извештају наведено да ће се тек након вештачења Центар за социјални рад моћи изјаснити о предложеним мерама заштите од насиља у породици. Након изјашњавања Центра за социјални рад општине Смедеревска Паланка од 11.06.2024.године да нема основа за постављање привременог стараоца туженој у овој правној ствари, првостепени суд је имао могућност да одлучује о основаности захтева у овом поступку.

С обзиром да је одредбом члана 198 став 2 тачка 1 Породичног закона као једна од мера заштите од насиља у породици предвиђено издавање налога за исељење из породичног стана или куће, тужиоци су били овлашћени да тужбом траже одређивање наведене мере, која мера, насупрот наводима жалбе тужене није трајна, већ може трајати највише годину дана (члан 198 став 3 Породичног закона).

Међутим, у погледу одлуке о захтеву тужилаца којим се тражи изрицање мере исељења тужене из породичне куће и забрана туженој приступа око породичне куће у Улици ... у ... на ближе од 30 метара, из става првог ожалбене пресуде, основано се жалбом тужилаца указује, а на шта овај суд пази и по службеној дужности, да чињенично стање није потпуно утврђено услед погрешне примене материјалног права.

Наиме, приликом одређивања мере ради заштите од насиља у породици узимају се у обзир све специфичности, како објективне, тако и субјективне околности сваког конкретног случаја, а избор мера заштите од насиља у породици мора бити такав да обезбеди адекватну реакцију суда на насиље у породици и да жртви насиља пружи максималну могућу заштиту у датим околностима. Приликом одређивања мере заштите од насиља у породици неопходно је да суд уочи како изостанак адекватне и правовремене реакције на насиље доводи до тога да се оно настави, поприми драматичније облике и изазове још теже последице. Избор мера заштите подразумева процену степена опасности ризика од поновљеног насиља. Приликом избора мера заштите које ће бити одређене, суд мора узети у обзир и максимално уважити и мишљење саме жртве о нивоу опасности која јој прети јер је управо жртва та којој се заштита пружа, тако да њена субјективна процена заснована на искуству представља кључни фактор приликом избора мере заштите, која ће у конкретном случају бити

одређена. Мера заштите од насиља у породици није само репресивна, већ је и превентивна јер члана породице који врши насиље спречава да понови насиље у истом или тежем облику.

Из стања у списима предмета произилази да је Центар за социјални рад општине Велика Плана у извештају од 31.08.2022.године, изјашњавајући се о предложеној мери за заштиту од насиља у породици, навео да тужена не препознаје дечије реакције и не уме да се заустави у оптуживању других за њихову породичну ситуацију, вређању и називању погрдним именима сроднике деце, тако нико од породице не препознаје да су реакције и понашања тужене органски условљени и да она не може вољно да их контролише. Даље из налаза судског вештака др Јасне Недељковић Митрески, специјалисте психијатрије, произилази да је психички статус тужене такав да је приметна сугестивност ако се уклапа у њен ментални оквир и слику о самој себи, што указује на нарцисоидни карактер и поремећену перцепцију (виђења саме себе), што уз снижену фрустрациону толеранцију у неструктурисаним условима доводи до агресивних испада за које постоје амнестијски периоди. Из закључка судског вештака Снежане Ђурић, психолога, од 20.09.2023.године произилази да је тужена емоционално незрела и нестабилна особа, са слабије усвојеним моралним нормама, високо вулнерабилна за губитак контроле и дестабилизацију под стресом и склона импулсивности на плану мишљења и понашања и слабијом контролом агресивности.

Имајући наведени извештај Центра за социјални рад, као и налазе и мишљења судских вештака специјалисте психијатрије и психолога, која мишљења је првостепени суд ценио само у делу који се односи на парничну способност тужене, по оцени другостепеног суда, закључак првостепеног суда да је понашање тужене последица свесних радњи, као и да код тужиље постоји свест о својим актима, се за сада не може прихватити.

Наиме, у поступку је утврђено да је туженој у јуну 2020.године изречена хитна мера да не контактира и не прилази жртвама насиља, малолетној деци АА, ББ и ВВ, те да је мера у јулу 2020.године продужена према мал. ББ, као и да је тужена и након изречене мере вршила психичко насиље према тужиоцима АА и малолетном ББ, као и физичко насиље према малолетном ББ. Малолетни ББ и АА су се због понашања тужене обраћали лекарима у Клиници за неурологију и психијатрију за децу и омладину за помоћ. Тужиоци АА и мал. ББ бораве због школовања у ..., мал. ВВ са оцем борави у изнајмљеном стану, а пребивалиште свих тужилаца је у ... Тужиоци имају право да безбедно и несметано користе свој дом у Породична кућа у ... представља домицил тужилаца, место уобичајног боравка, место у ком би требало да се одвија приватан и породичан живот. Имајући у виду наведене чињенице, ради правилног одлучивања о основаности захтева који се односи на меру иселења из породичне куће, било је потребно утврдити да ли тужиоци породичну кућу ..., ... могу безбедно и несметано да користе, уколико је тужена у том објекту и уколико има реакције и понашања која су органски условљена, која не може вољно да контролише, односно имајући у виду да је психијатар утврдио да код тужене долази до агресивних испада за које постоје амнестијски периоди.

На основу изложеног, одлучено је као у ставу првом изреке применом одредбе члана 390 ЗПП, а у ставу другом на основу одредбе члана 392 став 2 ЗПП у вези члана

202 ПЗ. Како је укинута одлука о главној ствари укинута је и одлука о трошковима поступка јер зависи од коначног исхода спора и успеха међу странкама, на основу одредбе члана 401 тачка 3 ЗПП-а.

У поновном поступку, првостепени суд ће, користећи своја овлашћења из члана 286 Породичног закона прибавити мишљење органа старатељства о предложеној мери заштите, у ком мишљењу ће се надлежни орган старатељства изјаснити о сврсисходности предложене мере иселења тужене и забране приступа око породичне куће, с обзиром да је у поступку утврђено да постоји вербално и физичко насиље тужене према деци, да се тужиоци АА и ББ због нарушеног психичког здравља обраћају за помоћ психијатрима, а имајући у виду и чињеницу да је судски вештак психијатар утврдио да код тужене долази до агресивних испада за које постоје амнестијски периоди, односно по закључку судског вештака психолога да је тужена склона импулсивности на плану мишљења и понашања, са слабијом контролом агресивности. Првостепени суд ће, након прибављања мишљења органа старатељства, оценом изведених доказа, користећи и истражно начело, правилном применом цитираних одредби материјалног права на правилно и потпуно утврђено чињенично стање, имајући увиду и наводе жалбе тужилаца у наведеном делу, поново ценити да ли су испуњени услови за издавање предложене мере заштите од насиља у породици, водећи рачуна да је најбољи интерес детета увек примаран када се одлучује о заштити права и интереса детета, које право се штити осећањем сигурности и безбедности детета. Приликом поновног одлучивања првостепени суд ће имати у виду ниво насиља које тужиоцима прети, да су, у конкретном случају, жртве насиља деца, чије је психичко здравље понашањем тужене већ нарушено, имаће у виду понашање тужене, за које ће претходно утврдити да ли је у односу на тужиоце резултат неконтролисаних агресивних испада, те ће водити рачуна да тужиоци имају право да породични дом безбедно и несметано користе.

**Председник већа-судија
Меланија Сантовац, ср.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић